

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. spalio 7 d. *

Mūsų metai – mūsų turtas

Spalio 1-ąjį minėjome Tarptautinę pagyvenusių žmonių dieną. Šią dieną visuomenė skatinama atkreipti dėmesį į senėjimo problemas, pagyvenusių žmonių gyvenimosi lygas bei stengtis ugdyti jaunimo pagarbą senyvo amžiaus žmonėms. Ši diena svarbi ir mums, tremtiniams. Tai diena, kai verta stabtelėti ir permąstyti situaciją Lietuvoje – kaip gyvena daugelis būvusių tremtinų, politinių kalinių ir partizanų?

Statistika rodo, kad Lietuva kasmet sensta ir seniorų skaičius kiekvienais metais didėja. Ką daryti, kad Lietuvos seniorai galėtų gyventi orū ir visavertį gyvenimą? Šiame kontekste mums ypač svarbi tremtinų situacija ir lūkesčiai.

Reikia pripažinti, jog seniorų gyvenimas Lietuvoje yra labai sudėtingas ir esu išitikinės, jog visuomenė tikrai ne-pakankamai rūpinasi vyresnio amžiaus žmonėmis. Visi matome, jog valdžiai (ypač tiems, kurie labai ilgą laiką buvo „šiltuose Seimo rūmuose“) labiausiai rūpi reitingai. Deja, seniorai rūpi tiek, kiek taivaldžiai pakels reitingus. Tikriausiai todėl pažadai ir lieka tik pažadais. Labai dažnai išrinktieji net nežino, kiek kainuoja duona, pienas ar mėsa.

Apskritai, seniorų gyvenimas yra labai sudėtingas. Ko pensinio amžiaus žmonėms trūksta, kad gyvenimas būtų visavertis? Atrodytų, elementariu, bet daugeliui dabar sunkiai pasiekiamų dalykų – puodelio arbato, galimybės be problemų nusipirkti reikiamus vais-

tus, neskaiciuojant centų nueiti į parodutuvę ar koncertą. Rodos, tiek nedaug reikia, kad tiesiog jaudamas pagarbą galėtumei jaustis žmogumi.

Visi puikiai suprantame, jog senatvė ateina kiekvienam, tad rūpestis pensininkais – rūpestis ir savo ateitim. Tai kodėl situacija Lietuvoje tokia ne itin maloni? Galtais ir retorinius klausimas, tačiau jis turi daug atsakymo sudedamųjų.

Puikiai suprantame, jog daugelis mūsų seniorų tik egzistuoja. Senstant visuomenei tokį žmonių vis daugėja ir toliau daugės. Kaip tai paveiks pačius žmones ir valstybę? Šiuo metu Lietuvoje kas penktas gyventojas yra pagyvenęs – atšventęs šešiasdešimtmetį ir vyresnis. Statistika teigia, jog 60 metų ir vyresnių žmonių Lietuvoje yra daugiau negu vaikų iki 14 metų.

Mažėjant gimstamumui ir ilgėjant gyvenimo trukmei gyventojų senėjimo tendencija pastebima visame pasaulyje. Tai natūralus procesas, nes medicinos pažanga užtikrina ilgesnį ir kokybiškesnį gyvenimą. Prognozuojama, kad iki 2050-ųjų 65 metų ir vyresnių žmonių dalis Europos Sąjungos valstybėse padidės 70 procentų, o vyresnių kaip 80 metų – 170 procentų.

Lietuvoje prie pasaulinių visuomenės senėjimo tendencijų prisideda dar dvi didelės problemos: masinė emigracija ir itin mažas gimstamumas, šiuo metu neužtikrinantis net kartų kaitos. Tad tikėtina, kad po dvidešimties me-

tų beveik trečdalį Lietuvos gyventojų sudarys pagyvenę žmonės. O vienam pensininkui teks du arba vos vienas darbingo amžiaus žmogus. Ar mūsų valstybė pajėgs pagyvenusiems žmonėms užtikrinti normalią gyvenimo kokybę, kurijau dabar apverktina? Ko gero, ne.

Pagyvenęs žmogus – tai ne tik asmuo, kuris turi jau solidų amžių, tačiau tai ir Lietuvos pilietis, kuris labai daž-

nai nuoširdžiai ir darbšciai kūrė Lietuvos gerovę ir dabar tiesiog nori visavertio gyvenimo. Visavertissenstančio žmogaus gyvenimas – tai ne tik kuo geresnė sveikata. Fizinę sveikatą lemia ir dvasinė būsena: ar manęs, pensininko, čia reikia, ar aš vertinamas, ar galu dar duoti naudos ir jaustis reikalingas, ar aplinka nori pažinti mano patirtį, išmintį?

(keliamas į 2 psl.)

Minime trėmimo „Ruduo“ 65-ąsias metines

Prieš 65 metus, 1951 metų rudenį per Lietuvą nuvilnijo masinių trėmimų, kodiniu pavadinimu „Osenj“ (lietuviškai „Ruduo“), banga.

Po didžiųjų 1948 ir 1949 metų deportacijų sekė nauji trėmimai. Siekdamas kuo greičiau užbaigtį prievertinę kolektivizaciją, okupacinė sovietų valdžia 1951 metų rudenį ėmėsi dar vienos represijų bangos, surengdama trečiąją didelę pokario trėmimų operaciją, nukreiptą vien prieš kolektivizacijai nepasidavusius ūkininkus. 1951 metų spalio 2–3 dienomis sovietų okupuotos Lietuvos teritorijoje vyko trėmimai kodiniu pavadinimu „Osenj“ („Ruduo“). Jų metu į Krasnojarsko kraštą ištremta daugiau nei 16 tūkstančių žmonių, tarp jų net apie 5 tūkstančiai vaikų. Tremtiniai iš Lietuvos sudarė beveik 50 procentų visų tremtų patyrusių Sovietų sąjungos respublikų gyventojų.

Tai galėjo būti ir kerštas vis dar tebevykstančiam antisovietiniams partizaniniams pasipriešinimui, kartu ir taučios gąsdinimas. Vos prieš mėnesį buvo likviduotas vienas garsiausiai to pasipriešinimo vadų Juozas Lukša, su keliais kitais desantininkais léktuvu

parskraidiintas iš užsienio. Jau kitą dieną po J. Lukšos ir jo bendražygį likvidavimo, SSRs Ministrų Taryba sankcionavo trėmimą, 1951 metų rugsėjo 5 dieną buvo priimtas nutarimas Nr. 3309-1568cc „Dėl buožių su šeimomis iškeldinimo iš Lietuvos teritorijos“.

Potvarkį pasiraše Ministrų Tarybos pirminkas Stalinas ir Ministrų Tarybos reikalų valdytojas M. Pomaznevas. Jame skelbiama, jog sovietų vyriausybė nutarė „(...) visiems laikams iškeldinti į Krasnojarsko kraštą ir Tomsko sritį apie 4000 priešiškai prieš kolūkius veikiančių buožių su šeimomis“.

Šiakart tremiamųjų sąrašus „leista“ sudarinėti vietinei administracijai ir partijos komitetams. Kaip pasirodė, „savieji“ buvo negailestingi tautiečiams – 4215 šeimų, arba 14 950 žmonių, buvo pavadinti „buožėmis“, nors daugiau nei pusė jų jau buvo išstojet į kolūkius. Jeigu valstiečių šeima netiko būti įrašyta į „buožes“, joms prikljuotos „buožių pakalikų“ etiketės. Iki 1951 metų rugsėjo 28 dienos MGB sričių valdybos parengė pagrindinius ir rezervinius tremiamųjų sąrašus. I pagrindinius pateko 4007 ūkių šeimininkai ir jų šeimos, į

rezervinius – 998. Tremiamujų sąrašus patvirtino LSSR Ministru Taryba.

Deportacija 1951 metų rudenį vyko keliais etapais. Pirmasis trėmimas vykdytas rugsėjo 20–21 dienomis, kai į Irkutsko sritį buvo ištremta 814 šeimų (iš viso 2987 žmonių). Visi jie buvo partizanų giminaičiai arba kovotojų rėmėjų ir ryšininkų šeimos.

Trėmimo operacijai vadovavo LSSR valstybės saugumo ministras Kapralovas

ir SSRS MGB įgaliotinis Jedunovas. Joje dalyvavo 3818 MGB pareigūnų, 11 270 MGB vidas kariuomenės kariškių, stribų, milicininkų bei 8000 sovietų partinių aktyvistų. Operatyvinės grupės turėjo pagal iš anksto parengtus sąrašus atliki vadinamajį „šeimos pakėlimą“ (rusiškai „padjom semji“): blokuoti tremiamųjų ūki, neleisti pabėgti jų šeimos nariams.

(keliamas į 2 psl.)

Jurbarko buvę tremtiniai uždegė žvakučių 1951 metų trėmimo aukų atminimui

Posėdžiaavo LPKTS valdyba ir taryba

Spalio 1-ąją, didžiojo Lietuvos gyventojujų trėmimo „Ruduo“ 65-ųjų metinių minėjimo išvakarėse, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos buveinėje įvyko valdybos ir tarybos posėdžiai.

Valdybos posėdis

Aktualius LPKTS klausimus aptarė LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas. Jis pasidžiaugė užmegztu bendradarbiavimu su Lenkijos ir Latvijos patyrusiuju sovietų represijas organizacijomis. LPKTS kviečiama į Baltijos valstybių buvusių politinių kalinių ir tremtinių susitikimą, vyksiantį Tartu, Estijoje.

LPKTS pirmininkas taip pat džiaugėsi, kad valstybinės institucijos rimtai reaguoja į mūsų priimtas rezoliucijas. Jis sakė, kad neseniai įvykusioje visuomeninėje taryboje susitarė, kad mūsų organizacijos atstovai, norintys dalyvauti Seime rengiamuose minėjimuose, turėtų tam tikrą laiką pateikti dalyvių sąrašą.

Šilutės filialas paprašė imtis iniciatyvos kartu su Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centru sudaryti komisiją dėl Macikų lagerio atminimo jamžinimo.

G. Rutkauskas teigė gavęs ne vieną pasiūlymą keisti LPKTS pavadinimą, žodžius „politinių kalinių“ pakeičiant į „Laisvės kovų dalyvių“, nes žodis „kalinių“, anot besikreipusiuju, žemina žmogaus orumą. LPKTS Garbės pirmininkas dr. Povilas Jakučionis priminė, kad klausimas dėl pavadinimo buvo kilęs jau prieš kelis metus ir taryba

nubalsavo pavadinimo nekeisti. Valdyba nutarė šį klausimą svarstyti kitame posėdyje, kuris įvyks lapkričio 5 dieną.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė aptarė valdybos darbą. Ji informavo, kad knygynėlis uždarytas dėl remonto ir pateikė valdybos nariams keletą knygynėlio projekto variantų. LPKTS pirmininko pavauduoja Juozas Yla pasiūlė atnaujinti LPKTS pastato elektros instaliaciją bei atliliki laiptinės ir koridoriaus bei kelių kabinetų remontą.

Valdyba patvirtino, kad Procedūrų ir etikos komisija turi atskaityti kasmet. Taip pat patiksliu „Tremtinio“ siuntimą į užsienį kainą – 90 eurų metams.

Tarybos posėdis

Tarybos posėdžiui pradėjusi LPKTS tarybos pirmininkė, Seimo narė, TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė priminė prieš 65 metus, 1951-ųjų spalio 2–3 dienomis, sovietų vykdą Lietuvos gyventojų trėmimą, kodiniu pavadinimu „Osenj“ („Ruduo“). Sugiedotas himnas, tylos minute pagerbtinė negrijusieji iš lagerių ir tremties.

Posėdžio svečias buvęs politinis kalinių arkivyskupas Sigitas Tamkevičius padalijo išspūdžiais iš šią vasarą penkias savaites trukusios kelionės po Sibirą. Nuotraukomis iš arkivyskupo aplankytų vietų – Novosibirsko, Tomsko, Krasnojarsko, Altajaus krašto, Irkutsko srities ir kita – iliustruotas pasakojimas apie Sibi-

rų katalikų bendruomenę, ten gyvenančius lietuvius nepaliko abejingų.

Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamento prie Krašto apsaugos ministerijos direktorius Marius Jatautas ir šios ištaigos Pilietinio pasipriešinimo skyriaus vadovė Audronė Kažinskienė sakė: „Turime siekti, kad nepasikartotų 1940 metų situacija, kai nebuvę politinės valios priešintis, nors kariuomenė buvo stipri. Turime būti vieningi, stiprūs ir pasiruošę gintis. Atminkime, kad priešo tikslas – sumenkinti mus ir valstybės ekonominius bei socialinius pajėgumus“.

Svarbiausius LPKTS darbus apžvelgė LPKTS pirmininkas dr. G. Rutkauskas. Informaciją apie valdybos darbą pateikė valdybos pirmininkė R. Duobaitė-Bumbulienė. Ji aptarė ir įvykusius renginius: žygius „Partizanų takais“, dainų ir poezijos šventę „Leiskit į Tėvynę“ Kėdainiuose, saskrydį „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje. LPKTS Ukmergės filialo pirmininkė Aldona Kalesnikienė padėkojo saskrydžio „Su Lietuva širdy“ organizatoriams ir išsakė savo pastabas dėl pavėsinį statymo tvarkos stadione, kai vieni, pasistatę pavėsinę arti scenos, užstoja vaizdą kitiemis. Radviliškio filialo pirmininkė Stasė Janušonienė pasidžiaugė šiemet gerai suorganizuotu saskrydžio dalyvių užvežimu ant kalno.

Valdybos pirmininkė informavo, kad rugsėjo 29 dieną duris atvėrė šiuolaikiška, interaktyvi Tauragės krašto

muziejaus Rezistencijos ekspozicija, kuri turėtų sudominti ir vyresniuosius, ir jaunąją kartą. Knygos „Tremties vaikai“ 3-ioji dalis jau maketuojama ir netrukus bus pradėta spaustinti. Knyga „Tremties vaikai“ JAV gyvenančių talminkinių yra verčiama į anglų kalbą.

Taryba patvirtino LPKTS tarybos pirmininkės V. V. Margevičienės pavauduojuojas: Edvardą Strončiką (Vilnius), Loretą Kalnikaitę (Šilalė) ir Aldoną Kalesnikienę (Ukmergė).

LPKTS vadovai rinkimuose į Seimą kvietė palaikyti TS-LKD sąraše daugiamandatėje apygardoje kandidatuojančius LPKTS narius: Gvidą Rutkauską, Vincę Vaidevutę Margevičienę, Rasą Duobaitę-Bumbulienę, Loretą Kalnikaitę, Ireną Haase.

Loreta Kalnikaitė priminė, kad esame pilietinė ir patriotinė organizacija ir mums rūpi, kas bus Lietuvoje po spalio 9-osios. „Istorinė atmintis – tai valstybės garbės reikalas. Būsimiems Seimo nariams tai turi būti kaip priesaikas. Darbų yra labai daug“, – sakė L. Kalnikaitė.

Buvęs tremtinys, Seimo narys prof. Arimantas Dumčius palinkėjo sėkmės rinkimuose vienmandatės ir daugiamandatės apygardos kandidatams TS-LKD nariams.

Diskusijoje taip pat dalyvavo Edvardas Strončikas ir Valerija Jokubauskienė.

Posėdžio pabaigoje savo rūpesčiais pasidalijo klaipėdietė, 1948 metų tremtinė A. Nefienė.

Jolita NAVICKIENĖ

Mūsų metai – mūsų turtas

(atkelta iš 1 psl.)
Visi pripažista, jog mūsų šalyje labai stiprus kartų konfliktas. Vyrauja stereotipiškas požiūris, kad senyvo amžiaus žmogus neturtingas, visada susiraukės ir viskuo besiskundžiantis. Kyla klausimas, o kodėl mes nesididžiuojame, nesigérime vyresnės kartos nugyventu gyvenimui? Kodėl taip vangiai perimame iš jų išmintį, kurios jaunesniems tiesiog dar neduota. Tai būtų efektyvus vyresnės kartos ekonominio potencialo panaudojimas, o ne išmetimas į šiukšlyną ties pensinio amžiaus riba.

Anot vokiečių teologo A. Gruen, „senatvė – tai savo iškasas, nes atsiradęs laisvas laikas prazysta naujas pomėgiais, darbais ir pasiekimais“. Tai kodėl mūsų, labai darbščių lietuvių, šalyje labiau tinka J. Ivanauskaitės pastebėjimas: „Mūsų šalyje senyvi žmonės nurašomi, išmetami už borto“. Ką reikia keisti, kad mūsų vyresnio amžiaus piliečiai nebūtų „išmetami už borto“? Viena išeicių

matus, ant kurių stovi jų vaikai ir vaikaičiai. O mūsų visų užduotis – įtraukti senjorus į mūsų bendrą veiklą, visokeriopai padėti jiems pasijausti pilnaverčiais bei svarbiais asmenimis. Juk jiems ištisies labai svarbu būti reikalingiems vaikaičiams, vaikams, bendraamžiams.

Džiugina tai, jog Trečiojo amžiaus universitetas pagaliau įrašytas į Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymą. Tai rodo kompleksinį valstybės institucijų požiūrį, bendrą strategiją, kuri gali turėti didele įtaką senjorų oriam ir pilnaverčiam gyvenimui. Todėl mūsų visų užduotis – sudaryti tokias sąlygas, kad šios gausios socialinės grupės naujai darniai suktųsi visos sistemos: sveikatos, socialinė, švietimo, kultūros, ekonominė, nes tik tai jiems užtikrins orių senatvę.

Norečiau atkreipti dėmesį į dar vieną aspektą. Visi puikiai suprantame, jog vyresnio amžiaus žmonių nuolat daugės ir jiems teks įveikti vis sudėtingesnius 21 amžiaus iššūkius. Privalo-

me įvairiais būdais padėti senjoram prie jų prisitaikyti.

Vienas iš įdomesnių siūlymų būtų parengti projektą, kurio metu tremtiniai kartu su vaikais, vaikaičiais ar artimiausios mokyklos moksleiviais, panaudodami šiuolaikines technologijas galėtų įrašyti ir kitoms kartoms išsaugoti skaudžius tremties prisiminimus. Tai galėtų būti ir prisiminimų vaizdo įrašai, skaitmenizuoti nuotraukų albumai bei visa kita informacija. Manau, jog tokis projektas dar labiau sustiprintų ne tik šeimos kartų ryšius, bendruomeniškumą, bet turėtų ir neįkainojamą vertę – išsaugoti ateities kartoms mūsų skaudžią praeitį. Visa tai – artimiausios ateities planai. Manau, visų teisingiausia – derinti senatvės gyvenimiskąją patirtį su jaunystės energija.

Anot prancūzų rašyto Voltero: „Kvailiu senatvė – našta, neišmanėliu – žiema, o protingam – auksinė pjūtis“.

Dr. Gvidas RUTKAUSKAS,
LPKTS pirmininkas

Minime trėmimo „Ruduo“ 65-ąsias metines

(atkelta iš 1 psl.)

Taip pat patikrinti, ar visi įrašyti sarašuose žmonės yra namuose, ar teisingai užrašyti jų asmens duomenys ir pan., susodinti šeimą į transporto priemones ir konvojuoti į surinkimo punktą – geležinkelio stotį, kurioje stovėjo paruošti vagonai. Cia grupės viršininkas perduodavo tremtinius ešelono viršininkui, kuris atsakė už tremtinių nugabenimą į pa-

skirties stotį. Tuo pat metu ūkyje pasilikę aktyvistai aprašinėjo konfiskuotus pastatus, daiktus, padargus ir kitą žmonių užgyventą turtą, kuris per kelias valandas virtos kolūkine nuosavybe.

Tai, kaip vyko tremtinių „kelionę“, apibūdina amžininkų pasakojimai: „Važiavome gyvuliniuose vagonuose apie du mėnesius, žmonių buvo labai daug (...). Apačioje buvo sukrauti ry-

šulėliai, o žmonės sėdėjo ant jų. Nueiti į kitą vagoną galą buvo galima tik rodom. Gamtinius reikalus atlikdavome čia pat pro skylę – vyrai ir moterys. Viša laiką buvome su rūbais. Snausdavome atsisėdė. (...) Vagone buvo šalta, tvanku, buvo daug senų žmonių, ligonių, keletas kūdikių“.

Tremties vietų nepasiekė 39 vaikai. Jų mirčiai paženklino visą lietuvių kelią į Sibirą.

1951 metų lapkričio 30 dieną įvyko dar viena trėmimo operacija: keliasdešimt ūkininkų šeimų išvežtos į Altajaus krašto Bijsko rajoną.

Iš viso 1951 metų rudenį iš Lietuvos ištremtos 5139 šeimos (20 357 žmonės).

Vincė Vaidevutė MARGEVIČIENĖ,
LR Seimo narė,
LPKTS tarybos pirmininkė

Įvykiai, komentarai

Pasaulio tvarkos gadintojas

„Mes norime grąžinti tokią tarptautinių santykių tvarką, kuri rėmėsi Jaltos ir Potsdamo susitarimais. Toks modelis pasaulį daro saugesnį, kadangi didžiosios valstybės jame dalijasi atsakomybe ir kontrole. Sovietų sąjunga praeityje buvo prisiėmusi atsakomybę už Donbasą ir visą Ukrainą. Tai, kas vyksta šioje šalyje dabar, sukuria tarptautinių santykių disbalansą...“

„Lenkija – Šiaurės Atlanto aljanso placdarmas, kurį jis išnaudoja agresyviems veiksmams prieš Rusiją. Aš vis dėlto manau, kad lenkams nėra reikalo baimintis rusų tankų. O jei kam ir reikėtų, tai Baltijos šalims. Juk mūsų pagrindinė idėja – „rusų pasaulio“ gynimas, o Lenkijoje jo nėra. Tačiau jis yra Ukrainoje, yra Gruzijoje, bet tik ne Lenkijoje. Tiesioginio susidūrimo tarp Lenkijos ir Rusijos nebus.“

Cia buvo citatos iš lenkų leidinio „Nowa Europa Wscodnia“: tai kas dumėnesius išeinantis žurnallas, skirtas tiems, kas domisi Vidurio ir Rytų Europos, taip pat Vidurio Azijos problemomis. Leidinys citavo „Echo Moskwy“ vyriausiojo redaktoriaus interviu su Rusijos Federacijos prezidentu Vladimiru Putinu. Idomu tai, kad žurnalistui bandant paklausti: „Bet juk Lietuva, Latvija ir Estija yra NATO narės,

ir pagal Vašingtono sutarties punktus..?“, V. Putinas net neleido pabaigti: „O jūs pasirengę mirti už Dancigą? Atrodo, taip buvo kalbama 1939 m.?“

V. Putinas atsakė Hitlerio žodžiai, kuriuos pastarasis kalbėjo prieš pat Antrojo pasaulinio karo pradžią, tikėdamasis, kad Lenkijos sąjungininkės Prancūzija ir Anglija nesikiši į konfliktą.

Politologas, žymus Rusijos politikos ekspertas Andrejus Piontkovskis iš šio interviu sprendžia, kad V. Putinas siekia nejmanomo – mažų mažiausiai jis nori kontroliuoti visą buvusios Sovietų sąjungos teritoriją. Tačiau tai nejmanoma ne todėl, kad Vakarai su tuo niekada nesutiks – gerai padirbėjus, Vakarai iš principo gal ir sutiktų (pasak A. Piontkovskio, „naudingas buržuazinis idiotas Trampas jau dabar sutinka“). Tai nejmanoma todėl, kad su „globėjiška Rusijos atsakomybe ir kontrole“ niekada nesutiks postsovietinės erdvės tautos ir jų valdantieji elitai. Nei į Europą besiveržiančioms Gruzijai ir Ukrainai, galų gale nei Vidurinės Azijos respublikoms, ir netgi baltarusių „batkai“ višiskai nereikalingas toks gyvenimo mokytojas kaip Rusija.

Kita vertus, pasak A. Piontkovskio, aiškėja, kad beprotiška „rusiškojo pasaulio“ koncepcija neatmesta, nepai-

sant jos nesėkmės Ukrainoje, kur daugybė rusakalbių nepalaikė šios „idėjos“ ir spindulingojo „Novorosija“ virto banditiška „Lugandonija“. Todėl laikinai si idėja iš Ukrainos patraukta į antro planą, tačiau ketinama ją atgaivinti Baltijos šalyse, kur patrauks rusų tankai. Kaip teigia A. Piontkovskis, tai nėra šiaip spėlionės ar vertinimai – vyriausiasis „Echo Moskwy“ redaktorius gerai žino reikalus Kremliaus viršūnėse. O ten, nepaisant griežtos liepų vokusio NATO viršūnių susitikimo deklaracijos ir 4 aljanso batalionų dislokuavimo Baltijos šalyse ir Lenkijoje, tikima, kad sotūs, hedonistiniai, dekadensą išgyvenantys Vakarai nesirengia mirti „už Dancigą“. Putinas tuo įsitikenės, kaip ir Hitleris 1939 metais.

Tačiau Putinas suvokia, kad su savo technologiškai atsilikusia valstybe jis nepajėgus sekmingai konfrontuoti su NATO, nekalbant jau apie blokui priklausančių valstybių teritorijų okupaciją. Tad kuo jis tikisi paveikti Vakarus? Ogi branduoliniu ginklu. Ne tiesiogiai jis panaudodamas, bet šantažuodamas Vakarus kėslais panaudoti šį ginklą. Politinės valios V. Putini užtenka, o žmogaus gyvybė jam nerūpi (kaip nerūpėjo ir tuomet, kai sprogdino daugiau kauščius Rusijoje, kad būtu

pretekstas pradėti antrąjį Čečénijos karą ir ištvirtinti politinio Rusijos lyderio pozicijose).

„V. Putinas seniai neslepia, kad vienas viltis deda į branduolinį ginklą, manydamas, kad jo režimas pasižymi savybėmis, kurios padės jam įveikti Vakarus, tiesiogiai susidūrus politinėms valioms. Vakarai išsigas ir atsitrauks. V. Putinas ketina su Vakarais žaisti ne „branduolinių šachmatų“ partiją, bet „branduolinių pokeri“, blefuodamas ir tikėdamasis, kad priešininkas pabūgs ir atsitrauks, išduodamas sąjungininkus,“ – teigia A. Piontkovskis. Taigi sako jis, Vakarai perspėti, jiems iššūkį metė Hitleriu atsiduodantis subjektas, ginkluotas branduoliniu ginklu. Vakarai privalo duoti šiam kortuotojui griežtą atkirtį, o ne bandyti susitarti (kaip daro „klinikinis idiotas Keris“, važinėjantis į susitikimus su V. Putino aplinka ir vis tikintis susitarimo galimybe). Galų gale reikali turime su branduoliniu teroristu, su kuriuo reikia kalbėtis jam suprantama kalba. Taip, jis labai kompleksuotas, turėjo sunkią vaikystę, tačiau... nepanašus į savižudži-šachidą.

**Parengė Gintaras MARKEVIČIUS
(pagal kasparov.ru)**

Sh. Pereso palikimas Lietuvai – geri ir stiprūs santykiai su Izraeliu

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė dalyvavo iškilmingose buvusio Izraelio prezidento ir Nobelio taikos premijos laureato Shimonu Pereso laidotuvėse, prezidento atminimui pagerbti, pagal žydi tautos paprotį, šalies vadovė atvežė Lietuvos žemės akmenuką.

I vieno iškilusių pasaulio lyderių laidotuves atvyko aukščiausi valstybių vadovai ir politikai: JAV prezidentas Barackas Obama, Prancūzijos prezidentas François Hollande'as, Vokietijos prezidentas Joachimas Gauckas, Ispanijos Karalius Pilypas VI, JK sosto išėdėninis princas Carlzas, Palestinos prezidentas Mahmoudas Abbasas, Meksikos, Ukrainos ir Gruzijos prezi-

dentai, Australijos ir Kanados premjerai, dar daugelio valstybių ir vyriausybų, Jungtinių Tautų, NATO, ES institucijų bei diplomatijos vadovai.

„Izraelis neteko valstybės kūrėjo, pasaulis–taikdario ir vizionieriaus, Lietuva – kraštiečio ir artimo draugo. Sh. Peresas buvo pralenkės laiką išminčius, pabrėžęs, jog taikai nėra jokios kitos alternatyvos. Dėjės daug asmeninių pastangų, kad būtų užbaigtas kruvinas konfliktas ir dialogo keliu kuriama santarvė su kitomis Artimuosiomis Rytų tautomis“, – sakė šalies vadovė.

Prezidentė šiltai prisiminė susitikimus ir pokalbius su Sh. Peresu 2013 metais Vilniuje ir 2015 metais Tel Avive. Tuomet buvo kalbama apie Lietu-

vą su Izraeliu jungiančius panašumus. Buvęs šios šalies vadovas ne kartą parbėžė, jog didžiausias kiekvienos valstybės turtas yra jos žmonės, todėl būtina investuoti į jų išsilavinimą, žinias ir talentus. Kūrybingų ir talentingų žmonių prezidentas Sh. Peresas matė tiek savo šalyje, tiek Lietuvoje, todėl pasisakė už dvिशalių ryšių stiprinimą plėtojant ateities technologijas.

Sh. Peresas buvo litvakas ir Vilniaus garbės pilietis. Jis gimė 1923 metais netoli Vilniaus, Vyšniave (dabar Baltarusijoje). Prezidento asmeninis indėlis buvo labai reikšmingas stiprinant dvिशalius Lietuvos ir Izraelio santykius, kurie šiuo metu yra geriausiai nuo pat Neprisklausomybės pras-

džios. Už aktyvią veiklą puoselėjant Lietuvos ir Izraelio partnerystę prezidentas Sh. Peresas apdovanotas Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Didžiuoju kryžiumi.

Buvęs Izraelio vadovas 1994 metais kartu su tuometiniais Izraelio premieru Yitzhaku Rabinu ir palestiniečių lyderiu Yasseru Arafatu apdovanoti Nobelio taikos premija. Vienas garbingiausių pasaulio apdovanojimų jam įteiktas už asmenines pastangas derybose su palestiniečiais, kurių metu pasiekta ir 1993 metais Baltuosių rūmuose Vašingtone pasirašyta Principų deklaracija, įtvirtinusi taikos proceso Artimuosiuose Rytuose pamatus.

Auga visuomenės pasitikėjimas STT

Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) pasitikėjimas rugėjį pasiekė 52 procentus ir tai yra vienės didžiausių pastarųjų metų rodiklių. Šiuo metu STT trikiuoja tryliktoje vietoje iš 21 reitinguojamų („Baltijos tyrimai“) ir užima

tvirtas pozicijas šalia institucijų, kurios šalyje labiau pasitikima.

Tai, kad STT vis labiau pasitikima, rodo ir augantis asmenų, pranešančių apie korupciją, skaičius. Per pirmą šių metų pusmetį jau užregistruoti 967 gy-

ventojų pranešimai, prognozuojama, jog metų pabaigoje šis skaičius sieks 1800. 2014 metais buvo gauta 1316, 2015 metais – 1509 pranešimai.

STT pareigūnai atskleidžia sunkias, sistemines, didžiausią žalą valstybei

darancias korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas: kyšininkavimą, prekybapoveikiu, papirkimą, piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi, tarnybos pareigų neatlikimą. Taip pat vykdė korupcijos prevenciją ir antikorupcinių švietimą.

Reagavimo į orlaivius prie Baltijos valstybių sienų duomenys

Rugėjo 26–spalio 2 dienomis NATO oro policijos funkcijas Baltijos šalyse vykdantys naikintuvai atpažino ir palydėjo tarptautine oro erdve virš Baltijos jūros iš Ru-

sijos Federacijos žemyninės dalies į Kaliningrado sritį skridusį Rusijos Federacijos orlaivį IL-20 ir iš Kaliningrado srities į Rusijos Federacijos žemyninę dalį skridusį Rusijos Federacijos orlaivį An-26. Orlaiviai skrido pagal skrydžio planus, ryši su skrydžių valdymo centrais palaikė, tačiau skrido be įjungtų atsakiklių.

Rugėjo 28 d. NATO oro policijos

funkcijas Baltijos šalyse vykdantys naikintuvai atpažino ir palydėjo tarptautine oro erdve virš Baltijos jūros skridusį iš Kaliningrado srities į Rusijos Federacijos žemyninę dalį Rusijos Federacijos orlaivį IL-20. Orlaivis skrido pagal skrydžio planą, ryši su skrydžių valdymo centrais palaikė, tačiau skrido be įjungto atsakiklio.

Rugėjo 29 d. NATO oro policijos funkcijs Baltijos šalyse vykdantys naik-

kintuvai atpažino ir palydėjo tarptautine oro erdve virš Baltijos jūros skridusį iš Kaliningrado srities į Rusijos Federacijos žemyninę dalį Rusijos Federacijos orlaivį IL-20. Orlaivis skrido pagal skrydžio planą, ryši su skrydžių valdymo centrais palaikė, tačiau skrido be įjungto atsakiklio.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Knygos „Tremties vaikai“ keliauja po Lietuvą

Knygų ciklo „Tremties vaikai“ autorai ir rengėjai toliau keliauja po Lietuvą. Rugsėjo 23-iąją juos pasitiko Kauno Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centro moksleiviai ir darbuotojai, iš ten keliauta į Šakių viešąją biblioteką, kur jų laukė buvę rajono tremtiniai ir politiniai kaliniai.

Kauno Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centro direktoriė Laimutė Anužienė sakė, kad mokykloje jauku lgy namuose. Kasmet čia įrengiami nauji ir renovuojami mokymo kabinetai, dirbtuvės, studijos, sporto ir laisvalaikio salės. Mokiniai gyvena jaukiame bendrabutyje. Čia ruošiami masažuotojai, socialiniai darbuotojai, grožio specialistai, verslo paslaugų administratoriai. Kai kurie jų nepasitenkins centre gautomis žiniomis ir išsilavinimu, sieks mokslo aukštosiose mokyklose. Tačiau greta specialybės mokymo, ugdomas ir pilietiškumas. Tad susitikimas su LPKTS vadovybe ir knygos rengėjais centre nėra atsitiktinis.

Susirinkusieji atidžiai susipažino su „Tremties vaikų“ stendais, kuriuose užfikuota mažųjų kasdienybės akmirkos, sunki buitis, prastos gyvenimo sąlygos, žiauri šiaurės gamta. Iš stendus apžiūrinčių jaunu žmonių reakcijos galėjai nuspėti, kad daugelis iki šiol apie tai nežinojo, net negalėjo išsivaizduoti, ką reikėjo iškirsti Sibire mažam vaikui ir jo téveliams.

LR Seimo narė, tremties vagone gimus Vincė Vaidevutė Margevičienė atkreipė susirinkusių dėmesį į tai, kad iki šiol yra klastojama Lietuvos istorija. Tai pasireiškia ir valstybinių institucijų, žiniasklaidos nenorū supažindinti visuomenės net su Vasario 16-osios Nepriklausomybės akto signatarių gyvenimais, jų sukaktimi. Nėra laiko ir noro tiksliai suskaičiuoti tremtinius, nežinome, kiek jų nepasiekė tremties vietų, o kūnai buvo išmesti pakelese. Štai šių metų rugsėjį vertėjo paminietai 1951-ųjų metų tremties „Osenj“ 65-ąsias metines. Tačiau tai mūsų išrinktiesiems neįdomu. Visa tai nustebia partinės rietenos, begaliniai pasiaiškinimai dėl nešvarių sandorių, brutalika dėl reitingų. Ogyvenimas bėga, išeina Amžinybėn vis daugiau buvusių politinių kalinių ir tremtinų. Daugeliu – kartu ir jų giminių, šeimų gyvenimo istorijos... Seimo narė ragino jaunimą nedelsti, patiemis užrašyti savo artimųjų atsiminimus apie tuos laikus. Darbo pradžiai LPKTS vardu jiems buvo išdalinti užrašų bloknotai.

Kauno arkivyskupas emeritas Sigantas Tamkevičius SJ tarsi papildė renginio temą, pasakodamas apie šią vasarą vykusią, pagal Lietuvos vyskupų konferencijos pavedimą net penkias savaites trukusią kelionę į Sibirą. Visa tai iliustravo nuotraukomis. Kaip žinome, 1983 metų gegužės 6 dieną kungi Alfons Svarinsko teisme kunigas S. Tamkevičius buvo suimtas, šešis mėnesius tardytas Vilniaus KGB kalėjime ir apkaltinus antisovietine propaganda bei agitacija, nuteistas dešimčiai metų laisvės atėmimo. 1983–1988 metais

kalėjo sovietiniuose Permés ir Mordovijos lageriuose. 1988 metais ištremtas į Sibirą, bet po pusės metų prasidėjus „Perestrojkai“, paleistas į Lietuvą. Gerbiaiso arkivyskupo kelionė po Sibiro miestus ir varganus kaimus nusitešė apie 22 tūkstančius kilometrų. Jis aplankė Novosibirską, Tomską, Barnaulą, Krasnojarską, Irkutską, Ulan Udę, Jakutską, susitiko su vietas lietuvių bendruomenėmis, katalikų parapijų kunigais, vis dar ten gyvenančiais lietuviais ir jų atžalomis. Žinoma, jaunimas jau beveik nekalba lietuviškai, tačiau savo tévų dvasios ir ilgesio jų žemei dar yra likę. Visi norėjo pamatyti tévelių ar senelių kraštą...

Šakiuose šiltai priimta LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė. Čia ji gimė, mokėsi Šakių „Žiburio“ gimnazijoje, vėliau Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakultete ir Ekonomikos ir vadybos fakultete administravimą. Jos seneliai yra kilię iš Žaliablių kaimo, Griškabūdžio seniūnijos, tévelis Juozas 1956 metų rudenį gimė jau tremtyje, Beloziorkos kaime, Krasnojarsko krašte. Jis sakė neprisimenantis bado ar didelio vargo, tačiau atmintyje išlikę tévelių ilgesys gimtinei, jų pasakojimai apie gražiąją Lietuvą, jos žmones, upes, upelius, sodus ir miškus. Sibire visada švēsdavę katalikiškas šventes, žinoma, kukliai ir slaptai. Dabar Juozas ūkininkauja tévynijoje, aktyviai dalyvauja buvusių tremtinų renginiuose. Didžiuojasi dukterimi Rasa, kuri sumaniai išsiliejo į tarnystę LPKTS žmonėms.

Žiūrėdamas į eksponuojamas mažųjų tremtinų kasdienybės nuotraukas, šiuo metu Kidulių gyvenanti Nijolė Juzefa Mardosaitė prisiminė, kad ištremė ją, ketvirtą skyriaus mokinę, su šeima į Irkutsko sritį 1949 metų kovo 25-ają. Paliko vargti kaime prie Angaros dešimčiai metų. Mama kirpo avis, ji tapo traktorininko pagalbininke – prikabinėtoja... Tremtyje mirė seneliai. Jau baigusi dešimt klasį, ryžosi bėgti į Lietuvą... „Užuovėja radau šiam krašte, – pasakojo ji. – Juk Lietuvoje gyventi mums buvo draudžiamas, niekas neregistravavo, o tada negalėjai išsidarbinti. Kabinomės į gyvenimą už savo nebūtas kaltes...“

Damušiai nuo seno gyveno Aukštosių kaimo, Kidulių valsčiuje, Šakių apskrityje (dabar Slavikų seniūnija). Jau prieš šimtą metų Jonas ir Antanina turėjo apie 40 hektarų pavyzdingą ūkį. Jurgis (1886–1973) ir Marcelė (1898–1992) čia sukūrė šeimą, pasauli išvydo trys sūnūs: Juozas, gimęs 1928 metais, Jurgis, gimęs 1936 metais, ir Pijus, gimęs 1939 metais. „1947 metų vasarą suėmė téti, – pasakojo susitikime Pijus Damušis. – Iš pradžių buvo tardomas, kankinamas Kiduliųose, paskui išvežtas į Marijampolę. Itarinėjo, kad jis yra partizanų ryšininkas. Buvo suimtas ir vyriausiasis brolis Juozas, kuriam jau buvo aštuoniolika metų. Jam Šakių

Sveikiname

Jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Šiaulių filialo narę Birutę PETRAUSKIENĘ. Linkime stiprios sveikatos, sėkmės, Dievo palaimos.

Likimo draugės Regina ir Elena

80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Izabelę DAUDAITĘ-ČEPAITIENĘ.

Linkime, kad Jūsų gyvenimą lydėtų sveikata ir dvasios ramybė. Tebūna Jūsų dienos šviesios ir saulėtos. Dievo palaimos ir stiprybės Jums visuose darbuose.

LPKTS Radviliškio filialas

KGB sulaužė šonkaulius, sumušė veidą, rovė nuo galvos plaukus. Į Kidulių stribyną išvežė ir mamą... Likome su broliu vieni. Kartą atėjo sovietų kariučias ir rankoje laikydamas pistoletą, varė prie tvenkinio. Sustabdė ant kranto, pradėjo klausinėti ir gąsdinti: „Na, maži šunyciai, pasakykit, ar naktimis tévai priima į namus banditus? Sakykit, juk žinot viską! Jeigu papasakosit, atiduosiu jums šį pistoletą, o jei tylėsite – nušausiu ir sumesiu štai į šį prūdą.“ Drebėjome iš baimės... Ankstų 1947 metų lapkričio 14 dienos ryta stribai ir sovietų kareiviai šautuvu buožėmis jau daužė mūsų trobos duris.... Mūsų šeima Baikalo rajone, Tiumenės srityje, buvo paskirta dirbtųjų Bachelino medžio apdirbimo įmonė. Dar 130 kilometrų mums reikėjo nusigauti į nuolatinę gyvenamają ir darbo vietą. Spaudžiant stipriam šalčiui, krentant sniegui, buvome susodinti į atviras automašinas ir vežami... Tremtyje išbuvau dešimt metų“.

Šakių krašto tremčių metraštiniuvas Antanas Bajerčius iš garsios gimnės, gyvenusios Stanaičių kaime, Gelgaudiškio valsčiuje. Tai jo dėka „Tremties vaikų“ knygose aprašyti kelių Šakių rajono mažųjų tremtinų likimai... Antano téveliai Juozas ir Marcelė valdė didelį ūkį. Vienas dėdė Antanas klebonavo Pagėgiuose, kitas – Jonas dirbo gydytoju Kaune. Okupantai tokiaj šeimai laikė pavojinga, tad numatė ištremti į Sibirą. Deja, tévelis mirė anksciau, tad 1948 metų gegužės 22-ają motiną ir jos vaikus Antaną bei Zitą išvežė į Čeliabinską. Dukrelė Teresė tuo metu mokėsi Jurbarko gimnazijoje ir nuo tremties išsislapstė. Anastazino kaime, Manos rajone, Krasnojarsko srityje, prasidėjo dešimt metų trukusi Bajerčių tremtis.

Tas pačias metais Zigmantas Bartkū, baigusį du skyrius, su mama Teofile,

pokalbyje dalyvavę LPKTS Šakių filialo pirmininkas Vilhelmas Haase, buvęs mažasis tremtinys Arvydas Pyragas, LPKTS Tarybos pirmininkė, Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė ir kiti pokalbio dalyviai akcentavo, kad net ir tokiomis sąlygomis lietuvių vaikai nevogė, nemelavo, ilgėjos savo krašto, mokėsi lietuviškai. Tas padoromojaus masas juos, jų vaikus ir anūkus lydi iki šiol. Tad šiandien skaudu žiūrėti, kaip valdžion atėjė išsilavinę žmonės neatsispuria prasigyventi valstybės sąskaita, ižūliai meluoja rinkėjams, tarsi duodami žinią, kad melas, godumas, dviveidiškumas yra jų teisėti įrankiai politinėje konkurencijoje. Tad siekiant palaikyti šių metų rinkimuose TSLKD gretose esančius LPKTS atstovus: Rasą Duobaitę-Bumbulienę, Vincę Vaidevutę Margevičienę, Gvidą Rutkauską, Loretą Kalnikaitę, Ireną Haase, kad jie į būsimąjį Seimą išlietų daugiau doros ir sąžiningumo.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Lietuvos tremtinių pėdsakų Sibire laikas neištrina, arba kaip atsidūriau savo gimtinėje Buriatijoje

Irkutsko srities lietuvių nacionallinio kultūrinio centro „Švyturys“ ir Buriatijos lietuvių bendruomenės kvietimu rugpjūčio 24–30 dienomis Lietuvos Respublikos delegacija, vadovaujama Buriatijoje gimusio LR Seimo nario Donato Jankausko, dalyvavo renginiuose „Tremties keiliais“, skirtuose lietuvių tautos trėmimo sukakčiai paminėti.

11 asmenų delegacija, kurios sudėtyje įvairių institucijų atstovai – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinės aprėpties departamento direktoriė Violeta Toleikienė, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinė direktoriė Birutė Burauskaitė, Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinių programų valdymo skyriaus vedėja Živilė Šukytė-Kraskauskienė bei šio skyriaus vyriausioji specialistė Rima Gudelytė, taip pat Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Pilietybės reikalų skyriaus vyriausioji specialistė Izabelė Šalkauskienė, Vilniaus miesto savivaldybės Socialinio būsto skyriaus vedėjo pavaduotoja Birutė Stankevičienė – kiti visuomeninę veiklą vykdantys lietuviškų dainų, tautinių šokių, tautodailės žinovai, susitiko su lietuvių bendruomenėmis Irkutsko ir Buriatijoje, dalyvavo konferencijose, pagerbė amžinam poilsiui Sibire atguliusi lietuvius.

Delegacija bendravo su Sibiro lietuviiais iš Irkutsko srities Bratsko, Almazay, Zimos, Sibiro Usolės, Kultuliko, Angarsko, Ust Ilimsko, Megeto, Čunos apylinkių, Buriatijos Respublikos bendruomenės nariais iš Ulan Udės, Zaigrajevo rajonų, Novoiljinsko bei Krasnojarsko, Altaus, Kareljos ir Karagandos lietuvių bendruomenių atstovais. Ten susitikome ir su kita lietuvių grupe, trimis jaunais žurnalistais bei kunigu, kurie taip pat keliavo į tūkstančius kilometrus nuo Lietuvos nutolusius Krasnojarską, Irkutską, Ulan Udę ir jų apylinkes. Kartu su klebonu Rimantu Gudeliu ir vietas lietuvių bendruomenėmis jie tvarkė tremtinių kapus. Iš tremtinių šeimos kilęs R. Gudelis jau trečius metus organizuoja ekspedicijas, kurios ne tik neleidžia išnykti nuo represijų nukentėjusių lietuvių kapams, bet ir vienija vietas bendruomenes.

Irkutsko ir Ulan Udėje vyko konferencijos „Lietuviai Sibire: vakar, šiandien, rytoj“, kuriose Sibiro bendruomenių atstovai kalbėjo apie kasdienius darbus ir rūpesčius, apie veiklos galimybes ir perspektyvas. Ulan Udėje konferencijoje buvo pateiktas rezoliucijos projektas, jį svarstydamis dalyviai aktyviai sakė savo nuomonę, teikė pasiūlymus. Rezoliucijoje buvo reiškiama padėka Lietuvai už teikiamą paramą Sibiro lietuvių bendruomenėms, tačiau apgailestaujama, kad

mažai skiriama dėmesio ten gimusiai jaunajai kartai – jaunimas norėtų išmokti lietuvių kalbą, susipažinti su tautos tradicijomis ir menu. Taip pat pareikštas nusivylimas, kad siaurinama politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimos narių sugrįžimo į Lietuvą programa, nes, įvertinant didžiulius Sibiro plotus, atstumus ir gyvenimo sąlygas, ne visi galėjo sužinoti apie Lietuvos veikiančią programą. Konferencijoje daugiau buvo kalbama apie Sibire likusių tremtinių vaikų ir vaikaicių problemas, o tai reiškia, kad ten gimusiai jaunoji karta, nors dažnai jau nekalbanti lietuviškai, neabejingo Lietuvai, savo protėvių kraštui. Konferencijos metu buvo išsakomas lūkestis, kad tarp Sibiro lietuvių ir jų Tėvynės ryšiai bus dar glaudesni ir praktiškesni.

Ulan Udėje konferencijos dalyviai, atvykę iš aplinkinių kraštų keleto šimtų kilometrų spinduliu, apsirengę taučiniais lietuvių drabužiais, dainavo lietuviškas dainas, skaitė eiles. Irkutsko vietinio ansamblio nariai sušoko kelis lietuvių liaudies šokius. Atmosfera salėse, tiek Irkutsko, tiek Ulan Udėje, buvo nepaprastai šilta. Čia, Sibire, toli nuo Baltijos krantų toks nuoširdus savamokslį kolektyvų pasiromės sukuria neaprašomą ir nepakartojamą nuotaiką – Tėvynės ilgesi, meilė ir pagarbą savajam kraštui...

Aktyviausieji Irkutsko ir Buriatijos lietuvių bendruomenių nariai įteikti Lietuvos Respublikos Seimo bei Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos padėkos raštai, kartu su gražiai paruoštais krepšeliais su lietuviška duona ir suvenyrais iš Lietuvos. Už aktyvią visuomeninę veiklą, skirtą lietuvių tarp jaunimo tolismajame Irkutsko, glaudų bendradarbiavimą su kitų kraštų ir sričių lietuvių bendruomenėmis, atskirai buvo pagerbtas lietuvių palikuonis Vitalijus Striževas.

Šių eilučių autoriu i Donatui Jankauskui, vadovavusiam delegacijai, likimas padovanotojo ypatingą dovaną – delegacijos maršrutai Buriatijoje vedė ne tik per lietuvių kapinaites tremties vietose, bet ir konkretiai per giminimo vietą, kur prieš 50–60 metų buvo lietuvių, kirtusiu mišką, barakai, o dabar likę tik jų pėdsakai, duobės sulentę, plytų liekanomis... Paskutinę kelionės dieną Zaigrajevo rajone lankėmės ten gyvenančių lietuvių namuose, bendravome su Plieniuskaite Adele (dabar Komogorcova) nuo Kuršėnų, žemaičio iš Plungės rajono Ignu Mačiulskiu, mirusiu 1989 metais, vaikais Onute, Viktoru. Sunku buvo savo akimis patikėti, kai lietuvių tremtinių bendruomenės Buriatijoje, susikūrusios 1999 metais, pirminkas Bernardas Razgus su keliais pagalbininkais atvedė mus į tremtinių kapinaites Ilkoje, Novoiljinske, Naryne ir rodė atstatytus lietuviškus kryžius, paminklus, kapus, ant kurių, pagerbdami čia palaidotų lietuvių atminimą, gėles deda vietiniai gyventojai, buria-

Jadyga Račkutė ir Jaronimas Jankauskas 1954 metais Buriatijoje

Donatas Jankauskas 2016 metais Buriatijoje

tai, rusai.. Laikas pasirodė bejėgis prieš Lietuvos tremtinių pėdsakus, amžiams čia palikusius atmintį ne tik apie tautiečių vargus, bet ir apie jų darbštumą, savitarpio draugiškumą, kultūrą... Daugelis sutiktų vietas gyventojų, buriatų, sakė iš savo tėvų pasakojimų žinantis, kiek daug jie išmoko iš darbščių lietuvių ūkininkų.

O kai autobusiukas, sustojo pavžiavus apie 4 kilometrus už buriatų Naryno kaimo, Bernardas pakvietė į beržais apaugusią pievą ir ištarė: „Čia, Donatai, yra jūsų gimimo vieta. Gal prie šito beržo, o gal ten, kur irgi buvo barakas“. Sunku apsakyti jausmus, tą akimirką užplūdusius širdį ir mintis, nuskriejusias iki Lietuvos laukiančių senų tėvų. Tėtis turi savo jaunystės nuotrauką, darytą tada, kai apsisprendė kurti šeimą. Nusifotografavau toje pačioje vietoje prabėgus daugiau nei pusei amžiaus, kad parodyčiau tėciui, jog jo sūnaus buvimas toje pačioje vietoje patvirtina gyvenimo ir išgyventų vargų prasmę...

Grįždami su bendrakeleiviais ilgai aptarinėjome ir patirtas emocijas, ir tai, kaip Rusijos vidaus reikalų ministerijos pavaldume esanti vietinė imigracijos tarnyba staiga ir netikėtai sekmadienio vakarą griūve užgriuvovo visą Lietuvos delegaciją, surinko pasus, kelias valandas mūsų grupės atstovus tardė, kodėl vizos turistinės, o kitos Lietuvos žurnalistų grupės reikalavo paaškinti, kokia agentūra

išdavė komercines vizas. Viskas bai-gėsi keleto baudų nežinia už ką sumokėjimu...

„Susitikimai su Lietuvių bendruomenių atstovais sujaudino savo nuoširdumu ir tragiškomis istorijomis. Žmonės apsisprendė būti lietuvių, nepaisant gana prieštaringo vienos valdžios požiūrio į kitokius, tai yra ne rusus. Vien toks apsisprendimas yra vertas pagarbos. Tai, ką mes čia Lietuvė natūraliai gavome nuo gimimo – kalbą, tradicijas, dainas, šokius ir kita, – jiems ateina tik milžiniškų pastangų dėka, nes tenka visko išmokėti: kalbos, tradicijų, dainų, šokių. Ir dabar matau Liudmilos, Gitano, Julijos, Bernardo, Vitalijaus, Antano, Aldonos susijaudinusius ir susirūpinusius veidus, kad jau išvažiuojame... Ir vėl palikti, ir vėl ilgesys,“ – grįždama išpūdžiai dalijosi Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinės aprépties departamento direktoriė Violeta Toleikienė.

Nuo konferencijos pradžios tiek Irkutsko, tiek Ulan Ude Lietuvos delegacijos nariai individualiai bendravo su renginių dalyviais, daug aiškinėti vizų ir pilietybės klausimais, daugelį domino socialiniai grįžtančių į Lietuvą reikalai, teisinio statuso su teikimas, turto grąžinimas ir kiti klausimai.

Sudie, Buriatija! Iki pasimatymo, brangūs tautiečiai, gyvenantys Sibire!

Donatas JANKAUSKAS

Paminėjome 1951 metų trėmimą

Kaunas

Prieš 65 metus, 1951-ųjų spalio 2-3 dienomis, vyko masiniai Lietuvos gyventojų trėmimai į Sibiro regionus, kordiniu pavadinimu „Ruduo“ („Osenj“) Lietuva neteko apie 20 tūkstančių piliecių. Iš viso, pradedant 1941 metų trėmimais, Lietuva neteko trečdalio gyventojų.

Prisimindami šią mūsų tautai tragiską sukaktį, paraginti LR Seimo narės, TS-LKD frakcijos pirmininkės Vincės Vaidevutės Margevičienės, LPKTS valdybos pirmininkės Rasos Duobai-

tės-Bumbulienės, mes – LPKTS Kauko filialo nariai, spalio 2 dieną susirinkome prie Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje esančio paminklo Nežinomam kariui ir iš žvakelių sudėjome mums brangų žodį LIETUVA. Teprima žvakelių šviesa apie negrižiusius, sudaužytas svajones, suluošinus gyvenimus.

Suviltimi žvelkime į ateitį, tikėkime, kad tai daugiau niekada nepasikartos.

**Jūratė ANTULEVIČIENĖ,
1951 metų tremtinė**

Telšiai

Telšių Mergelės Marijos dangunėmimo bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už prieš 65 metus ištremtus Lietuvos žmones. Po pamaldų susirinkome geležinkelio stotyje prie vasarą pas-

tatyto trėmimams atminti paminklo. Iš 50 uždegčių žvakelių sudėjome žodį LIETUVA. Sugiedojome Lietuvos himną, paskaitėme tremtinii laiškus.

Romas KRYŽEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu

www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40 euro.

Lazdijai

išplėsti iš gimtujų namų ir nebegrižo į juos iš Sibiro bei Gulago lagerių.

Renginį vedė Laisvės kovų muziejaus vyr. muziejininkė Irina Radvilavičienė. Skambėjo laisvės kovų dainų ansamblis „Žilvitis“ atliekamos ilgesinios tremtinii dainos, Lazdijų Motiejaus Gustaičio gimnazijos mokiniai deklamuojamos eilės apie tremtį.

Prisiminimais apie tremtį dalijosi 1951 metų spalio 2 dienos tremtiniai Zuzana Urbonaitė ir Vytautas Ragauskas linkédami, kad tremties aukų atminimas kiekvieno lietuvio širdyje išlikę per amžius.

Laisvės kovų muziejaus inf.

Tauragėje atidaryta Rezistencijos ekspozicija

I Tauragės krašto muziejaus Tremtinii ir politinių kalinių kančių namuose įrengta Rezistencijos ekspozicijos atidarymą susirinko gausus būrys svečių, tauragiškių. Ši ekspozicija unikali, tokios nėra ne tik mūsų, bet ir visame Vaikaru Lietuvos regione.

Lietuvių tautai skaudžios istorijos laikotarpį menančioje moderniai įrengtoje ekspozicijoje labai svarbių vietų užima balandžio mėnesį nepažistamo žmogaus atneštos ir muziejui perduotos 202 nuotraukos. Kai kurios jų nebūs eksponuojamos. Žiauriai nužudyti ir išniekintų partizanų, net vaikų ir moterų, nuotraukos liks muziejaus archyvuose ir bus tyrinėjamos. Kaip spėja Genocido aukų muziejaus atstovai, nuotraukos greičiausiai į privačias rankas pateko iš Tauragėje veikusio KGB poskyrio ir yra labai reikšmingos tiriant rezistencijos kovų istoriją.

Šalia paminklo Laisvės kovotojams, vadinas, pamatyme kančių kiemelyje, vyko Rezistencijos ekspozicijos atidarymas. I iškilmes susirinko gausus būrys svečių: Seimo nariai, rajono vadovai, sa-

vivaldybės tarybos nariai, savivaldybės administracijos skyrių vadovai, savivaldybės įstaigų atstovai, kariškiai, knygai, moksleiviai.

Kovotojams už laisvę uždegtą žvakelių, padėta gėlių, skambėjo sveikinimo žodžiai, Kultūros centro mišraus choro „Tremtinys“ dainos.

Prie muziejuje buvusio partizano skaudviliškio Jono Gečo perduotos istorinės Trispalvės parodomąja partizanų priesaiką atliko Šaulių sąjungos nariai, šalia kurių išsirikiavo istorinės rekonstrukcijos klubo „Partizanas“ nariai, apsirengę atkurtomis partizanų uniformomis.

Ekspozicijoje, kurią galima apžiūrėti kasdien darbo valandomis, lankytojai pamatys pagal istorinius šaltinius atkurtą partizanų bunkerį, interaktyvioje tardymo patalpoje galės pajauti tardymo siaubą. Edukacinėje salėje, kurioje gausu to meto istorinės medžiagos, galės vykti ir edukaciniu užsiėmimai mokiniams.

Raimonda ALYSIENĖ
(„Tauragės kurjeris“, 2016-10-04)

2016 m. spalio 7 d.

Paminėtos 70-osios J. Vitkaus-Kazimieraičio žūties metinės

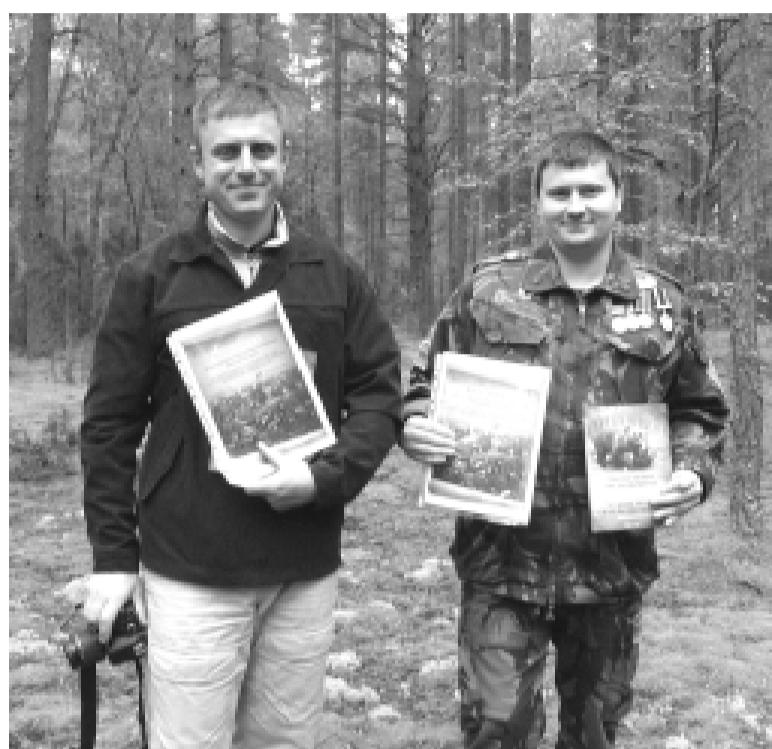
Rugsėjo 24 dieną Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejaus iniciatyva Viršurodukio kaimelyje ir jo apylinkėse buvo organizuotas edukacinis renginys, skirtas Kazimieraičio žūties 70-osioms metinėms paminėti. Renginyje dalyvavo „Atgimimo“ mokyklos mokytojai ir moksleiviai, jaunieji šauliai iš visų Druskininkų savivaldybės mokyklų ir Alytaus, taip pat Druskininkų reabilitacijos centre besigydantys du ukrainiečių kariškiai.

Renginio dalyviai aplankė du muziejaus iniciatyva atstatytus partizanų bunkerius: Juozo Balčiaus-Balučio vadavietę ir Juozo Klimavičiaus-Milžino partizanų būrio bunkerį.

Prie abiejų bunkerų pastatyti paminklai ir iliustruoti informacinių stendų, suteikiantys informacijos apie partizanus ir jų žūties aplinkybes. Renginio dalyviai galėjo susipažinti su bunkerų interjeru, pamatyti, kaip buvo įrengiamos ir maskuojamos bunkerų landos ir ventiliacinės angos, geriau suprasti partizanų būties sąlygas.

Paskui atvykome į Viršurodikį, susirinkome prie buvusio Tomo Valentukevičiaus namo, kur pritvirtinta memoria linė lentelė, bylojanti, kad 1946 metų balandžio 18–19 dienomis čia buvo apsistojęs Adolfas Ramanauskas-Vanagas su savo palyda. Šalia namo stovi iliustruotas informacinis stendas, kuriame pateikta trumpa informacija apie partizanų pagarbimo sąskrydžio eiga.

1946 metų balandžio 19-osios ryte šio namo kieme buvo išrikiuoti visi kovotojai. Iškilmingoje aplinkoje po partizanų būrių vadų reportu Vanagas paskelbė sąskrydžio atidarymą. Po to partizanams buvo organizuoti mokymai ir praktiniai užsiėmimai. Lydimas štabo darbuotojų ir kelių eilinių kovotojų ryte atvyko ir Kazimieraitis. Jis tuo pat kar-

tu su Vanagu nuėjo į partizanų Šturmo ir Žilvičio bunkerį, kur baigė tvarkyti partizanų apdovanojimo dokumentus. Po partizanų mokymu įvyko apdovanojimų ceremonija. Jai pasibaigus Antano Volungevičiaus-Desanto sodyboje buvo suruoštos iškilmingos vaišės, kurių metu buvo sakomas kalbos, skambėjo partizanų dainos...

Mūsų minėjimas atitiko partizanų pagerbimo sąskrydžio eiga, todėl renginį pratęsėme minėtoje miško aikštelyje. Renginio dalyviai išsirikavo prie balta staltiese užtiesto stalo. „Atgimimo“ mokyklos mokytojams, ypač aktyviai dalyvaujantiems Rezistencijos ir tremties muziejaus veikloje, buvo įteikti padėkos raštai ir dovanėlės – knygos tremties ir rezistencijos tematika.

Padėkos raštai ir knygos lietuvių ir rusų kalbomis „Žmonių likimai – okupacijų metais“ buvo įteikti ir mūsų svečiams iš Ukrainos.

Baigiamasis renginio akordas įvyko buvusioje De-santo sodybos vietoje. Prie balta staltiese užtiesto stalo vaišinomės iškilmingais partizanų pietumis.

Bendraujant su ukrainiečių kariškiais, paklausėme, kaip vertina tokį renginį. Svečiai atsakė, kad nieko panašaus jiems matyti neteko. Juos ypač sužavėjo ir nustebino, kaip mums pavyksta į tokius patriotinius renginius pritraukti daug ju-nimo. Tai išgirsti buvo labai malonu.

Gintautas KAZLAUSKAS
Nuotraukos Eugenijos Sidaravičiūtės

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2020 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektas „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekėjų atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Šakių krašto partizanų takais

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga 2001 metais pirmoji Lietuvoje pradėjo organizuoti žygius Partizanų takais. Kasmet organizuojami du dideli žygiai vis kitoje apygardoje, tad visas apygardas jau aplankėme bent po tris kartus. Džiugu, jog atsiranda ir pačios iniciatyvos organizuoti žygius: automobiliais, pėsčiomis, dviračiais. Paskutinį rugsėjo sekmadienį į tokį žygi išsiruošė Šakių sporto ir laisvalaikio klubas „Vėjas“, kurio nariai keliavo iki Lekėčių, lankydami Laisvės kovų atminimo vietas.

Valkų mūšio vietoje keliautojus susitiko LPKTS valdybos pirmininkė, šakietė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, kuri papasakojo apie partizanų kovas visoje

Lietuvoje bei apie garsiausią Zanavykijoje Valkų mūšį bei Laisvės kovotoją Aleksandrą Grybiną-Faustą. „Be galio džiugu matyti Laisvės kovų istorija besidominčius žmones, džiaugiuosi, jog suderinamos skirtingos edukacijos formos, ne tik keliauti dviračiais ir grožėtis gamta, bet ir sužinoti istorinius faktus bei pažinti savo kraštą,“ – sakė R. Duobaitė-Bumbulienė. Keliautojus itin sudomino partizaninės kovos tema, tad nutarė, kad nuo šiol keliaudami visoje Lietuvoje lankys Laisvės kovų atminimo vietas, artėjant lapkričio 1-ajai prisidės prie akcijos „Uždekl žvakelę savo krašto partizanams“.

„Tremtinio“ inf.

Sporto ir laisvalaikio klubo „Vėjas“ nariai su LPKTS valdybos pirmininke Rasa Duobaitė-Bumbulienė (antroje eileje, antra iš kaires) prie paminklo Valkų mūšio aukoms atminti

Pašventintas paminklas partizanui Bronislovui Stašiui-Lapei

Rugsėjo 17 dieną Pasvalio rajono Kriklinių Šv. Mergelės Marijos Apslankymo bažnyčioje šv. Mišias už žuvusį Bronislovą Staši ir Lietuvos partizanus aukojo Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas kartu su Pumpėnų Šv. Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčios klebonu Domingo Avellaneda IVE. Dalyvavo Pasvalio buvę tremtiniai ir šauliai su vėliavomis, žuvusiojo sesuo Janina Stašytė iš Kriklinių, giminės, Panevėžio žygeiviai.

Prie šv. Mišias žuvusio partizano Bronislovo Stašio sesers iniciatyva buvo uždegtos žvakės prie Stašių šeimos kapo ir bažnyčios šventoriuje pastatytu paminklu Vyčio apygardos partizanams ir Karo, pokario ir tremties aukoms atminti.

Nuvykus į Vyčio apygardos Petro Tamošiūno-Simo būrio vado pava-

duotojo Bronislovo Stašio-Lapės žūties vietą Banioniu (Padvariečių) kaimė Lietuvos laisvės kovos jamžintojų sajūdžio narys Algimantas Stalilionis pakvietė visus dalyvauti atminimo ženklo pašventinimo iškilmėse. Paminkla pašventino JE vyskupas Jonas Kauneckas. Buvo padėta gėlių, uždegtą žvakių.

Kalbėjo Laisvės kovos jamžintojas Romas Kaunietis iš Panevėžio. Apie žūties aplinkybes pasakojo įvykių liudininkas Antanas Vileišis iš Pasvalio. Gydytoja Janina Aleksandravičiūtė-Šerénienė pateikė ilgamečio kraštotyrininko Antano Mažylio surinktus duomenis apie partizanų žūtis, Lietuvos gyventojų trėmimus. Janina Stašytė trupmai prisiminė tremties dienas, gyvenimą be savų namų sugrižus Lietuvon.

Partizanų dainas dainavo mišrus

vokalinis Kriklinių ansamblis (vad. Juozas Beniulis). Eiles skaitė Ona Striškienė iš Pajistro ir panevėžietis Juozas Braidauskas. Visiems kalbėju-

siesiems, pagelbėjusiems ir susirinkusiems padėkojo partizano sesuo Janina Stašytė.

Ona STRIŠKIENĖ

Partizaniškų dainų ir prisiminimų popietė

Saulėtą rugsėjo 17 dienos vidurdienį i Varėnos rajono Kasciūnų kaimą, Juozo ir Zosės Jakavonių sodybą, Angelės Jakavonytės pakviesti, rinkosi šventeliai iš visos Lietuvos. Partizaniškų dainų ir prisiminimų popietė prasidėjo Lietuvos ir Partizanų himnų giedojimu. Ant aukšto Merkio upės skardžio Kotrynos ir Juliaus Jakavonių sodyboje 1945–1946 metais buvo Dzūkijos partizanų vadų Adolfą Ramanausko-Vanago ir Juozą Vitkaus-Kazimieraičio bunkeris – vadavietė. Juozo Jakavonio rūpesčiu šis bunkeris buvo atstatytas ir 1997 metais pašventintas. Sodybos šeimininkas išsamiai pasakojo apie pokario metų įvykius, atsakinėjo į svečių klausimus. Juk šis guvus ir dar šviesios atminties partizanas sulaukė jau 91-erių metų.

Popietė tėsesi Jakavonių sodybos kieme. Ne tik Druskininkų tremtinių choras, vadovaujamas Antaninos Laurenčikienės, dainavo partizanų ir tremtinių dainas, bet ir kiti svečiai – povienė, duetu ar trio – be instrumento ar pritariant gitara, akordeonu. Visus pamalonino Dzūkijos partizanų vado Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vaikaitės Vilijos Pranskienės smuiku griežiamos lyrinės melodijos.

Popietės dalyviai sužavėjo jaunas vakinės, gimės ir mokslus baigės Amerikoje, prieš penkerius metus apsigyvenės savo prosenelių žemėje Lietuvoje. Darius Ūdrys virkdė akordeoną ir puikiai lietuviškai dainavo partizanų ir lietuvių liaudies dainas. Jūnimo pageidavimu, keletą dainų atliko anglų kalba. Kiti renginio dalyviai dalijosi prisiminimais apie pokario metus.

Sodybos šeimininko kaimynai Barysai pasakojo, kaip Juozas Jakavonis dyvynukams išrinko Kęstučio ir Algirdo vardus, prisiminė savo artimus giminaičius partizanus, žuvusius pokario metais. Šių brolių sesuo padaina- vo dar negirdėtą dainą apie partizanus. Jaudinanti akimirka buvo, kai prieš gyvą Dainavos apygardos partizaną Juozą Jakavoni-Tigrą, dėkodamas už viską, žemai nusilenkė vie- no Druskininkų laikraščio redaktorių Romas Sadauskas. Alfreda Pigagienė perdarė savo tėvelių Stasės ir Juozo Seštokų (Sostakų), partizano Bijūno ir ryšininkės Vėjelio sveikinius ir linkėjimus visiems šio gražaus susibūrimo dalyviams. Ji taip pat perskaitė Druskininkų bataliono vado partizano Antano Suraučiaus-Tauro eilėraštį „Sargyboje“. Svetinę sei-

mininkų sodybos kieme labai šiltai bendravo keturios kartos. Tai buvo gyvosios istorijos pamoka. Jaunimas, vidurinioji karta mokosi iš vyresniųjų tvirtybės, ištikimybės Tėvynei Lietuvai, pagarbos ir atjautos artimam. Tokie renginiai ugdo meilę savo kraštu, liaudies dainai.

Susipažinę su naujais žmonėmis,

susitikę daugelį metų nematyti, skirstėmės su šypsena veide ir pukios nuotaikos. Juolab kad ir saulutė visą dieną lepino savo spinduliais. Visų svečių vardu nuoširdžiausiai dėkoju svetingiems šeimininkams ir jų dukrai Angelei, kuri sukvetė visus iš puikų renginių.

Alfreda PIGAGIENĖ